

BIJDRAGEN

TOT DE

NATUURKUNDIGE

WETENSCHAPPEN,

VERZAMELD DOOR

H. C. VAN HALL,

W. VROLIK

EN

G. J. MULDER.

TWEEDE DEEL, EERSTE STUK.

2

Te AMSTERDAM, bij
JOHANNES VAN DER HEY EN ZOON.

1827.

BERIGT OMTRENT DE CALLIANIRA TRIPLOPTERA
 LAMARCK. (*Histoire Naturelle des Animaux sans
 Vertèbres, Vol. II. p. 467.*)

Door W. DE HAAN.

Het verlangen, om regt te laten wedervaren aan eenen beroemden Nederlandschen Natuurkundigen, heeft mij bewogen, om het volgende mede te deelen.

Bij de *Callianira triploptera*, LAM., vindt men geciteerd: *Beroë hexagonus*, BRUGUIÈRE *Encyclop. Meth. Vers*, p. 176. ff. 3. pl. 90. fig. 5, 6, met het bijvoegfel: „*Habite les mers de Madagascar.*” Deze gemelde plaat 90, fig. 5, 6, is genomen uit M. SLABBER, *Natuurkundige Verlustigingen, Haarl. 1778*, pl. 7, fig. 3, 4, zonder dat LAMARCK dit vermeld heeft; dezelve is zoo klaarblijkelijk naar deze gegraveerd, dat hierover wel geen twijfel bestaan kan: echter zegt SLABBER, dezelve bij *Vlissingen* zelf gevischt te hebben. Zulks deelde mij mijn vriend, de Heer Profesfor J. VAN DER HOEVEN, mede; het verschil der opgave van woonplaats deed mij deze zaak nader onderzoeken.

De gemelde *Beroë hexagonus* wordt door BRUGUIÈRE hoofdzakelijk aldus beschreven: „*Son corps a quatre*
 „*pouces de longueur, trois pouces et demi de circon-*
 „*férence et ses deux bouts sont arrondis. Sa superficie*
 „*est marquée de six angles longitudinaux, qui lui*
 „*donnent une forme hexagone; les intervalles des an-*
 „*gles sont peu convexes et remplis de petites rides*

„ ou

„ ou plis longitudinaux peu profonds. Les côtes ci-
 „ liées sont placées sur la crête des angles; elles ont une
 „ ligne de largeur et s'étendent depuis le point le plus élevé
 „ du corps, jusqu'aux bords de l'ouverture placée à
 „ la base, où elles semblent finir en se repliant dans l'in-
 „ térieur. Le diamètre de l'ouverture est d'environ
 „ sept lignes, elle est ronde et on y aperçoit par in-
 „ tervalles quelques fibrilles semblables à des cils qui
 „ ne sont vraisemblablement que la continuation de
 „ ceux des côtes. Les tentacules sont au nombre de
 „ deux; ils sortent comme dans le *Beroë Pileus* du
 „ centre de l'ouverture; chacun d'eux consiste en une
 „ tige simple, qui est divisée au tiers supérieur de sa
 „ longueur en quatre languettes inégales, etc. etc. J'ai
 „ observé cet animal dans la Baie d'Autongil, île de
 „ Madagascar.”

De *zeshockige Beroë* van SLABBER (*l. c. p. 55*),
 is maar even met het bloote oog zichtbaar, zoo als blijkt
 uit fig. 3, waar dezelve in zijne natuurlijke grootte af-
 gebeeld is. Het ligchaam heeft eene eironde gedaante,
 loopt naar zijn bovineinde steelswijze op, eindigt in
 eenen waaijervormigen mond, en breidt zich wederzijds
 uit in vier vliezen, wier uiteinde begrensd wordt door
 rolronde lichamen, die dertien tot veertien geledingen
 hebben, en met korte haren bedekt zijn. Verder vindt
 men nog tusschen de twee buitenste vliezen aan de eene
 zijde van het ligchaam twee voelers, die zich in drieën
 verdeelen, bijna op het derde gedeelte der lengte. SLAB-
 BER vischte deze *Beroë*, 12 Julij 1768; hij leefde wei-
 nige dagen, en zijn Edele is er nooit meer een exem-
 plaar van magtig geworden. Nog moet ik aanmerken,
 dat men uit de afbeelding zoude meenen te moeten op-
 ma-

maken, dat er maar drie zijdelingsche vliezen zijn: echter blijkt uit de beschrijving, dat er vier aanwezig waren.

Hoewel dit zonderling dier mij *in natura* nog niet voorgekomen is, geloof ik echter, uit het vóórafgaande, met zekerheid, het volgende te kunnen besluiten:

1°. Dat de *Beroë hexagonus*, BRUGUIÈRE, geheel en al verschillend is van het voorwerp, afgebeeld in de *Encyclop.* pl. 90, fig. 5, 6, of bij SLABBER (*l. c.* pl. 7, fig. 3, 4), dewijl, zoo wel de gedaante van het ligchaam, als de grootte geheel en al uitéén loopen. BRUGUIÈRE immers maakt volstrekt geen gewag van de zijdelingsche vliezen, die door rolronde lichamen begrensd worden, welke zulk een opmerkzaam oog zeker niet zouden ontgaan zijn: hij zegt voorts, dat de *Tentacula*, uit den mond voortkomen, zoo als bij de overige *Beroës*, en niet bezijden het ligchaam.

2°. Dat de *Beroë hexagonus* van BRUGUIÈRE niet tot het geslacht *Callianira*, maar tot *Beroë*, LAM., behoort, dewijl de zijden niet vliesachtig verlengd zijn, en dewijl de voelers aan den mond vastzitten.

3°. Dat de *Callianira triploptera*, LAM., *pinnis utroque latera trilamellosis*, als niet waargenomen, en uit de plaat van SLABBER opgemaakt, zonder den tekst gelezen te hebben, moet verworpen worden, dewijl er, zoo als boven aangemerkt is, vier en geen drie vliezen aanwezig zijn. De foortnaam dus vervallende, als gegrond op dezen schijnbaren vorm, zoude men deze foort, naar haren eersten ontdekker, *Callianira Slabberi* kunnen of moeten noemen.
